

PODPIS A RATIFIKÁCIA TRIANONSKEJ MIEROVEJ ZMLUVY¹

THE SIGNATURE AND RATIFICATION OF THE TREATY OF TRIANON

Lucia Pištejová²

<https://doi.org/10.33542/SIC2023-2-04>

ABSTRAKT

Článok poukazuje na udalosti súvisiace s podpisom Trianonskej mierovej zmluvy, vyvolávajúcim predovšetkým u maďarského obyvateľstva značné rozčarovanie, ktoré následne vyústilo až vo vzbury obyvateľstva. Poukazuje na postoj dobových médií, ktoré prispievali k eskalácii napätia v spoločnosti a vnímali podpis Trianonu ako národnú tragédiu. To spoločne s časťou politických predstaviteľov nabádalo k neratifikovaniu tohto mierového dokumentu. Zamerala sa na nerozhodný postoj vládnych predstaviteľov v otázke vhodných kandidátov, ktorý následne viedol k posunu termínu jej podpisu a následná nečinnosť zo strany Maďarska. V otázke ratifikácie mierovej zmluvy článok približuje dôvody, ktoré prinútili konať štáty Dohody. Na druhej strane sa článok taktiež zamerala taktiež na Československo, u ktorého je badateľný diametrálne odlišný prístup snažiaci sa o čo najrýchlejšiu ratifikáciu Trianonskej zmluvy. Záverom článok poukazuje na jeden z dôsledkov ratifikácie v podobe začatia činnosti rozhraničovacích komisií.

ABSTRACT

The article points to the events related to the signing of the Treaty of Trianon, which caused considerable disillusionment, especially among the Hungarian population, which subsequently resulted in population uprisings. He points to the attitude of the contemporary media, which contributed to the escalation of tension in society and perceived the signing of the Trianon as a national tragedy. This, together with some political representatives, encouraged the non-ratification of this peace document. It focuses on the indecisive position of government representatives on the question of suitable candidates, which subsequently led to the postponement of the date of its signature and subsequent inaction on the part of Hungary. In the issue of ratification of the peace treaty, the article provides an overview of the reasons that forced the states of the Agreement to act. On the other hand, the article also focuses on Czechoslovakia, where a diametrically different approach is noticeable, striving for the fastest possible ratification of the Treaty of Trianon. In conclusion, the article points to one of the consequences of ratification in the form of the start of the activity of border commissions.

I.ÚVOD

Rokovania o povojnovom usporiadaní mierových vzťahov s Maďarskom boli už od počiatku značne komplikované a vyvolávali búrlivú diskusiu. Mierové delegácie, tak z Československa, ako aj z Maďarska sa v ich priebehu pokúšali presvedčiť zástupcov dohodových mocností, o nutnosti akceptácie svojich požiadaviek, čo podporovali aj predloženými materiálmi, či historickými mapami. Maďarská delegácia sa v priebehu rokovaní

¹ Táto práca bola podporená Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe Zmluvy č. APVV-19-0419.

² JUDr., PhD., Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Právnická fakulta, Slovenská republika.
Pavol Jozef Šafárik University in Košice, Faculty of Law, Slovak Republic.

odvolávala na dlhodobú historickú tradíciu Uhorského kráľovstva, ktoré vykresľovala, ako stabilný element, prispievajúci k pokojnému spolužitiu jeho obyvateľstva a jeho ochrane pred vonkajšími narušiteľmi. Nezabúdali pritom poukázať ani na svoje postavenie ochrancu katolíckej viery v regióne strednej Európy. Na druhej strane však československí politickí predstavitelia mimo iné argumentovali právom národov na sebaurčenie. Pri svojej argumentácii sa však často opierali aj o historické dôvody a odvolávali sa na mytológiu. Maďarská strana však od počiatku mierových rokovaní do značnej miery popierala existenciu národnostných menšín na svojom území. Vo vzťahu k mierovým rokovaniam v Paríži tak nepovažovala riešenie tejto otázky za nosný bod rokovaní, pričom zastávala názor, že jej prejednanie nepatrí na pôdu medzinárodnej mierovej konferencie.

Aj napriek tomu a predovšetkým pod tlakom víťazných veľmocí, nakoniec rokujúce strany dospeli ku kompromisom, ktorých výsledkom bolo spísanie Trianonskej mierovej zmluvy. Komplikácie, ktoré sprevádzali jej vytvorenie však pokračovali aj po vytvorení definitívnej verzie pripravenej k následnému podpisu. Cieľom predkladaného článku je preto ozrejmiť historicko-právne okolnosti, ktoré viedli k oddialeniu slávnostného podpisu Trianonskej mierovej zmluvy ako aj k obštrukciám s jej následnou ratifikáciou.

II. PODPIS A RATIFIKÁCIA TRIANONSKEJ MIEROVEJ ZMLUVY

Po tom ako maďarská delegácia definitívne prijala podmienky mierového usporiadania povojnových vzťahov, čo deklarovala v diplomatickej nóte z 21. mája 1920, bola táto nóta, hneď po jej prijatí, postúpená dohodovým mocnostiam a ich spojencom. Aj napriek tomu, že pôvodne mala byť mierová zmluva medzi Maďarskom a ČSR podpísaná už koncom mája, nakoniec bol za definitívny dátum jej podpisu určený na 4. jún 1920. Za miesto podpisu bol určený palác Grand Trianon, nachádzajúci sa vo Versailles. Miesto oficiálneho podpisu mierovej zmluvy bolo následne oznámené aj československej mierovej delegácii pôsobiacej v Paríži.³

V súvislosti s podpisom medzinárodnej mierovej zmluvy zohralo významnú úlohu právo národov na sebaurčenie, ktoré predstavovalo základný pilier versailleského mierového systému, uzatvoreného na podporu mierového usporiadania vzťahov po 1. svetovej vojne. Politickí predstavitelia mierových delegácií prijali právo na sebaurčenie ako legitímne východisko a právny základ pre vytvorenie nástupníckych krajín. Tie mimo iné na podklade tohto princípu taktiež poukazovali na právo národov na štátnu samostatnosť ale taktiež na ich právo na štátnu zvrchovanosť.⁴ V tejto súvislosti a na podklade uplatnenia práva na sebaurčenie došlo k vytvoreniu nových štátnych zoskupení na mape Európy. Okrem Československa si právo na sebaurčenie uplatnili taktiež Poliaci či zástupcovia Kráľovstva Srbov Chorvátov a Slovincov. Neopomenuteľné bolo aj vytvorenie samostatného Rakúska a Maďarska.⁵

Aj napriek tomu, že maďarskí politickí predstavitelia sa v priebehu rokovaní o povojnovom usporiadaní pokúšali presvedčiť medzinárodné spoločenstvo o nutnosti zachovania územnej celistvosti Uhorska, práve odčlenením častí územia došlo k vytvoreniu národnostného štátu, ktorého hranice boli stanovené aj prostredníctvom Trianonskej mierovej zmluvy. Neopomenuteľným prínosom rozpadu Rakúsko-Uhorskej monarchie pre Maďarsko bolo jeho definitívne odčlenenie od mocenského vplyvu a centrálnej vlády Rakúska. Na druhej strane však samotní politickí predstavitelia Maďarska chápali právo na sebaurčenie rozdielne, čo deklarovala aj ich aktivita v priebehu medzinárodných mierových rokovaní. V tom čase sa

³ AMZV ČR, MKR 1918-1938, kr. 49.

⁴ BEŇA, J., Medzinárodnoprávne súvislosti Viedenskej arbitráže . In: *Viedenská arbitráž v roku 1938 a jej európskej súvislosti. Zborník príspevkov z vedeckej konferencie konanej v Bratislave 10. novembra 2008*. Bratislava: Úrad vlády Slovenskej republiky, 2008, s.78.

⁵ Vo vzťahu k Maďarsku je potrebné poukázať na to, že Maďarsko spočiatku pôsobilo na medzinárodnej politickej scéne ako Maďarská ľudová republika, neskôr ako Maďarská republika rád. Od r. 1920 tak dochádza k ustáleniu formy štátneho zriadenia Maďarska, to sa tak stáva Maďarským kráľovstvom.

pokúsili poukázať na nutnosť zachovania celistvosti uhorského územia taktiež prostredníctvom vytvorených etnografických máp, no s podstatne skreslenými údajmi. Tie okrem toho, že poukazovali na korektné vzťahy obyvateľov svojej krajiny taktiež bagatelizovali problém národnostných menšín na svojom území. Maďarskí politickí predstavitelia totižto zastávali názor, že riešenie otázky národnostných menšín na území Uhorska nepatrí na pôdu medzinárodnej mierovej konferencie.⁶ Paradoxom však aj naďalej ostávalo, že samotní československí predstavitelia neboli ochotní riešiť národnostnú otázku na území novovzniknutého Československa, aj keď jej riešenie požadovali od svojich maďarských kolegov. Ani jeden politický tábor však nebol ochotný riešiť postavenie národnostných menšín na svojom území prostredníctvom medzinárodnej mierovej konferencie.

K podpisu Trianonskej mierovej zmluvy nepristúpili politickí predstavitelia Uhorského kráľovstva ale zástupcovia Maďarska ako nového štátnopolitického zriadenia na mape Európy. Rozdielnosť dvoch štátnych subjektov Maďarska a Uhorského kráľovstva bola jasne deklarovaná aj prostredníctvom preambuly Trianonskej mierovej zmluvy. Pozícia dvoch rozdielnych medzinárodnoprávných subjektov teda bola jasne odlíšená, pričom Rakúsko-Uhorská monarchia v nich bola vykreslená ako bývalá mocnosť, ktorá následne ustúpila Maďarsku. Za spôsob zániku monarchie bol stanovený jej rozpad na menšie národnostné štátne zoskupenia, pričom poukazovali na ich právo na sebaurčenie národnostných menšín.

Maďarsko tak bolo považované za novovzniknutý subjekt práva, ktorý nebolo možné stotožňovať s Uhorským kráľovstvom a to aj napriek tomu, že maďarskí politici spočiatku poukazovali na nutnosť zachovania celistvosti územia zaniknutého kráľovstva. K zmene svojho názoru maďarskí diplomati pristúpili až v neskoršom priebehu rokovaní a to predovšetkým na podklade vtedajšieho politického zmysľania dohodových zástupcov. Z pohľadu vtedajšieho povojnového právneho usporiadania bolo na Maďarsko nazerané ako na nástupnícky štát zaniknutej Rakúsko-Uhorskej monarchie, ktorý obdobne, ako aj ďalšie nástupnícke štáty, bol oprávnený disponovať čiastkovými právami. Zároveň však bolo povinné znášať aj povinnosti, ktoré mu z tohto postavenia vyplývali. V tejto súvislosti bolo preto možné konštatovať, že v prípade podpisu Trianonskej mierovej zmluvy diplomati zastupovali novovytvorený štátoprávny útvar, jasne odčlenený od svojho historického predchodcu a to aj na pôde medzinárodného právneho spoločenstva.

Vo vzťahu k maďarskej delegácii je tiež potrebné poukázať na značné komplikácie vo vzťahu k podpisu Trianonskej mierovej zmluvy. Po odstúpení grófa Apponyiho⁷ malo Maďarsko problém nájsť vhodných vrcholných politikov, ktorí by v Paríži mohli pristúpiť k podpisu zmluvy. V dôsledku toho maďarská delegácia nedodrжала ani pôvodný plán svojho príchodu na miesto podpisu. Vždy sa totižto našli nepriaznivé argumenty, ktoré mali byť prekážkou k vyslaniu konkrétneho politika do Paríža. Jedným z prvých, o ktorom sa uvažovalo ako o vhodnom kandidátovi bol minister zahraničných vecí Teleki,⁸ ten však pochádzal z obsadeného územia, čo v konečnom dôsledku zavážilo ako nepriaznivý argument proti nemu. Samotní politickí predstavitelia však odmietali podieľať sa na podpise Trianonskej zmluvy, keďže jej podpis by pre nich znamenal definitívne ukončenie politickej kariéry. K takýmto politikom patrili aj samotný Teleki. V politických kruhoch tak pôsobilo pomerne široké spektrum potencionálnych kandidátov na podpis Trianonskej mierovej zmluvy. Na druhej strane tu taktiež boli argumenty, ktoré ich z okruhu vhodných kandidátov vylučovali.

⁶ K tomu pozri napr.: DEÁK, L., *Trianon – ilúzie a skutočnosti*. Bratislava: Kubko – Goral, 1995, s.9.

⁷ Gróf Albert Juraj Apponyi z Nagy-Appony bol maďarský šľachtic a politik pochádzajúci z významného uhorského rodu. Pôsobil ako poslanec aj ako predseda uhorského parlamentu. Neskôr pôsobil aj ako minister kultu a osvety. Politicky aktívny ostal aj po rozpade Rakúsko-Uhorskej monarchie, keď zastupoval Maďarsko na mierových rokovaníach vo Versailles a neskôr aj v Spoločnosti národov.

⁸ Gróf Pál János Ede Teleki de Szék bol maďarský politik, ktorá zastával okrem pozície ministra zahraničných vecí taktiež aj post predsedu vlády Maďarského kráľovstva. Bol odborníkom na geografiu, univerzitným profesorom a členom akadémie vied, či predsedom Maďarskej skautskej asociácie.

V konečnom dôsledku tieto protichodné skutočnosti v značnej miere spomaľovali výber vhodných kandidátov, ktorých by bolo možné splnomocniť na podpis definitívneho znenia Trianonskej mierovej zmluvy. Po dôkladnom vylúčení všetkých nevhodných kandidátov, ako aj tých kandidátov, ktorí zmluvu podpísať odmietli, boli na podpis Trianonskej mierovej zmluvy splnomocnení Á. Benárd⁹, ktorý v tom čase pôsobil ako minister verejných prác a sociálnej starostlivosti a spolu s ním aj A. Drasche–Lázár.¹⁰ Ten mal vo Versailles zastupovať ministra zahraničných vecí, ktorý ako už bolo spomenuté vyššie sa podpisu mierovej zmluvy nemohol respektíve nechcel zúčastniť. Maďarskú delegáciu splnomocnenú na podpis zmluvy tiež dopĺňali aj vedúci úradu maďarskej delegácie v Paríži, vyslanecký atašé, či vyslanecký radca. Medzi členmi delegácie nemohol chýbať ani vyslanecký tajomník, či zástupcovia maďarskej tlače.

Celá delegácia sa do Paríža dostavila 3. júna, kde sa podrobne oboznámila s konečným znením Trianonskej mierovej zmluvy. Predložené znenie korešpondovalo so znením, ktoré bolo maďarským politickým predstaviteľom predstreté už v priebehu mája. Samotná Trianonská mierová zmluva kopírovala charakter mierových zmlúv podpísaných vo Versailles, pričom v porovnaní s nimi, sa odlišovala len v detailoch. Z pohľadu organizačnej štruktúry bola členená na viacero častí, v ktorých sa okrem ustanovenia hraníc taktiež zaoberala, politickými a vojenskými klauzulami, či vojnovými zajatcami a predpismi trestného práva. Neopomínala však ani finančné klauzuly, či náhradu škôd spôsobených vojnovým konfliktom. Československému štátu bol v tejto súvislosti venovaný IV. oddiel, v ktorom bolo v čl. 48 a čl. 49 deklarované:

čl. 48: „*Maďarsko uznáva tak ako už učinili mocnosti spojené a združené, úplnú nezávislosť štátu československého, zahrnujúceho aj autonómne územie Rusínov na juh od Karpát.*“

čl. 49: „*Maďarsko sa vzdáva pokiaľ sa ho týka, v prospech štátu československého všetkých práv a právnych titulov na území bývalého mocnárstva rakúsko-uhorského, ktoré ležia za hranicami Maďarska, tak ako sú stanovené v článku 27. Časti II (Hranice Maďarska) a ktoré sú uznané za časť štátu československého touto zmluvou alebo inými zmluvami uzatvorenými pri usporiadaní vecí doby prítomnej.*“¹¹

K definitívnemu podpisu mierovej zmluvy preto bolo možné pristúpiť až po splnení oficiálnych formalít, v podobe výmeny poverovacích listín, ktorá sa uskutočnila 3. júna. Nasledujúci deň už nič nebránilo tomu aby sa pristúpilo k podpisu Trianonskej mierovej zmluvy medzi československou a maďarskou delegáciou. 4. jún 1920 však nebol významný len pre Československo a jeho obyvateľov ale taktiež aj pre občanov všetkých novovytvorených krajín zaniknutého Uhorského kráľovstva. Aj napriek tomu, že k podpisu Trianonskej mierovej zmluvy sa pristúpilo až začiatkom júna 1920, samotné kráľovstvo sa rozpadlo už o dva roky skôr, pričom nové hranice, na jeho území, boli určené, už v priebehu roka 1919 a to vo viacerých medzinárodných zmluvách. V tejto súvislosti bolo možné Trianonskú mierovú zmluvu vnímať ako posledný krok v povojnovom usporiadaní mierových vzťahov v ktorom aj Maďarsko svojim podpisom deklarovalo, že Slovensko, Podkarpatská Rus, ako aj časti Rumunska a Juhoslávie, či Burgenland už viac nepatria pod správu Uhorského kráľovstva.

Ešte pár hodín pred samotným podpisom Trianonskej mierovej zmluvy sa bolo možné v domácej maďarskej tlači stretnúť so snahou o navodenie nepriaznivej atmosféry u domáceho obyvateľstva práve vo vzťahu k podpisu tejto zmluvy. Maďarský denník *Pesti Napló* v deň

⁹ Dr. Ágost Benárd bol maďarský lekár, esperantista, kresťansko-socialistický politik a jeden zo signatárov Trianonskej mierovej zmluvy ako predstaviteľ Uhorského kráľovstva.

¹⁰ Alfréd Drasche–Lázár bol diplomat, politik, spisovateľ a jeden zo signatárov Trianonskej mierovej zmluvy.

¹¹ V plnom znení pozri: Mírová smlouva mezi mocnostmi Spojenými a Sdruženými a Maďarskem. In: *Sbirka zákonů a nařízení státu československého*. roč. 1922, částka 29, č. 102, s.311-525. Pozri tiež: HRONSKÝ, M., DEÁK, L., (ed), *Dokumenty slovenskej národnej identity a štátnosti*, II.zv. dok. 195, Bratislava: Národné literárne centrum -Dom slovenskej literatúry, 1998, s.117-123. Obsah mierovej zmluvy rozobral aj Š. Osuský v Slovenskom denníku 19.6. 1920 v článku O mieri s Maďarskom.

podpisu Trianonskej mierovej zmluvy uverejnil článok s názvom „*Kde podpíšu smútočný mier*“, v ktorom miesto podpisu ako aj samotný podpis zmluvy vykresľovali ako národnú tragédiu.¹² Nelichotivé články publikované v maďarskej tlači síce nemohli v žiadnom prípade ohroziť alebo zmať podpis Trianonskej mierovej zmluvy, na druhej strane však dotvárali odmietavý postoj maďarskej verejnosti.

Na rozdiel od maďarskej delegácie a pochmúrnych úvah maďarskej tlače, medzi členmi československej delegácie vládla uvoľnená nálada, navodzujúca nenútenú priateľskú atmosféru. Podpis Trianonskej mierovej zmluvy mal z ich pohľadu znamenať završenie ich dlhého snaženia o deklaráciu hraníc novovytvorenej Československej republiky a tým aj jej definitívne ustálenie na novovytvorenej povojnovej mape Európy. Československí vládni predstavitelia mali otázku výberu vhodných kandidátov na podpis Trianonskej mierovej zmluvy vyriešenú takmer s mesačným predstihom. Už 5. mája 1920 bolo jasné, že za Československo sa podpisu zmluvy zhostia E. Beneš¹³ a Š. Osuský.¹⁴ O uvoľnenej atmosfére, nielen v československom diplomatickom tábore v Paríži, svedčí napríklad aj článok publikovaný v Slovenskom denníku z 13. 6. 1920, v ktorom bol deň podpisu Trianonskej mierovej zmluvy vykreslený ako historický okamih oslobodenia sa spod tisícročného útlaku. Československé médiá tak podpis mierovej zmluvy vnímali ako štátny sviatok a poukazovali na víťazstvo všetkých krajín združených v Malej dohode.¹⁵

Za prejav solidarosti vo vzťahu k svojim zmluvným partnerom bolo možné považovať aj ich spoločný príchod na miesto podpisu Trianonskej zmluvy. Poverení delegáti tým chceli jednoznačne deklarováť, že sú v prípade potreby pripravení spoločne dohliadať na dodržiavanie Trianonskej zmluvy a to aj vo vzťahu k Maďarsku. Ako už bolo spomenuté aj vyššie Trianonská mierová zmluva bola podpísaná 4. júna 1920, v dôsledku čoho sa v tento deň začínali v poobedňajších hodinách postupne schádzať všetci účastníci slávnostného podpisu. O význame tejto udalosti tak svedčilo aj to, že len splnomocnenci dohodových, spojeneckých mocností na podpise reprezentovali 22 štátov, pričom takúto významnú udalosť si nenechalo ujsť ani viacero významných hostí, medzi ktorými nechýbal ani grécky kráľ, či taliansky princ. Predsedom mnohopočetného zhromaždenia delegátov sa stal A. Millerand,¹⁶ no pred začatím oficiálneho ceremonálu bolo ešte potrebné počkať, na príchod členov maďarskej delegácie, ktorí sa na zhromaždenie dostavili približne okolo pol piatej poobede, čo zdokumentoval aj Krno, ktorý bol ako člen československej delegácie prítomný na zasadnutí. Až po príchode maďarskej delegácie mohol predseda zhromaždenia otvoriť schôdzu a vyzvať prítomných maďarských delegátov k slávnostnému podpisu Trianonskej mierovej zmluvy.

K podpisu Trianonskej mierovej zmluvy ako prví pristúpili zástupcovia Maďarska nasledovaní delegátmi dohodových mocností. Na základe diplomatického protokolu, až po ich podpisocho, mohli k podpisu Trianonskej zmluvy pristúpiť splnomocnenci ostatných štátov

¹² Pesti Napló 4.6. 1920, 71-ík, evfólyam, 133. szám., Budapest, 1920.

¹³ Prof. PhDr. et JUDr. Edvard Beneš bol český politik, diplomat, právnik a sociológ ktorý zastával popredné miesto v prvom česko-slovenskom odboji a následne viaceré vrcholné štátne funkcie v Česko-Slovensku – funkciu ministra zahraničných vecí, predsedu vlády a prezidenta. Bol vedúcou osobnosťou druhého česko-slovenského odboja. Počas prvej československej republiky bol členom Československej strany národne socialistickej. Patril k zástancom ideí čechoslovakizmu.

¹⁴ JUDr. Štefan Osuský Ph.D. bol slovenský právnik, politik, diplomat. Po vzniku Československej republiky pôsobil ako veľvyslanec v Londýne a následne aj v Paríži. Československo zastupoval aj na mierovej konferencii v Paríži pričom bol jedným zo signatárov Trianonskej mierovej zmluvy.; AMZVČR, Praha, MKR 1918-1938, kr. 49, hlásenie J. Nováka na generálny sekretariát mierovej konferencie 5.5. 1920.

¹⁵ PIŠTEJOVÁ, L. Snaha politickej reprezentácie o vznik Malej dohody In *Milníky právneho vývoja v Európe po prvej svetovej vojne Zborník vedeckých príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Právnická fakulta, 2022, s.96-107.; Článok Podpísanie mierovej zmluvy s Maďarskom bol vydaný v Slovenskom denníku, 13. 6. 1920.

¹⁶ Alexandre Millerand bol francúzsky socialistický politik, predseda francúzskej vlády a prezident Francúzska. V období Pincarého kabinetu zastával funkciu ministra vojny.

v abecednom poradí. V tejto časti priebehu schôdze mohli na historický dokument mierovej zmluvy pripojiť svoje podpisy aj zástupcovia Československej republiky, E. Beneš a Š. Osuský.

Po pripojení podpisov všetkých oprávnených delegátov došlo k ukončeniu schôdze, pričom bol badateľný pomerne skorý odchod príslušníkov maďarskej delegácie. Takéto konanie bolo v hrubom nepomere k delegátom Československa, Rumunska a Juhoslávie, ktorí aj po podpise Trianonskej mierovej zmluvy naďalej zotrvali na mieste jej podpisu v priateľskom rozhovore.

Svoje dojmy z podpisu Trianonskej mierovej zmluvy zachytil aj samotný Š. Osuský, ktorý podpis zmluvy vnímal ako vyúčtovanie a zadostučinenie pre svoj národ, za jeho utrpenie a útlak, ktorý zažíval pod Uhorskou nadvládou. Osuský tiež vo svojich zápisoch konštatoval, že jeho snahou nebolo pomstiť sa Maďarsku ale práve naopak, chcel zaistiť pokojné nažívanie oboch národov. Zároveň však poukázal na to, že československý národ je pripravený dohliadať na dodržiavanie Trianonskej zmluvy a nebude tolerovať jej porušovanie.¹⁷

V spojitosti s podpisom Trianonskej mierovej zmluvy bolo zaujímavé sledovať francúzske médiá, ktoré sa podpisu mierovej zmluvy aj napriek tomu, že k nemu došlo práve na francúzskom území príliš nevenovali. Takýto postoj francúzskych médií môže mať viacero dôvodov, keďže v tom čase stále prebiehali francúzsko-maďarské tajné rokovania, v priebehu ktorých bola maďarským delegátom prisľúbená aj pomerne skorá revízia Trianonskej mierovej zmluvy. Touto revíziou mali byť zmiernené krivdy spáchané na maďarskom národe odčlenením jeho územia. Na druhej strane je tiež možné, že francúzske médiá nepovažovali podpis Trianonskej mierovej zmluvy za dôležitú udalosť a nepripisovali jej takú vážnosť, s akou k nej pristupovali médiá priamo dotknutých novovznikajúcich krajín. Dôsledkom toho bolo, že vo francúzskych denníkoch zaznamenali len pomerne strohé informácie o podpise pre Československo tak významného dokumentu. Aj v prípade Francúzska však bolo možné nájsť výnimku v podobe časopisu *Illustration*, ktorý na rozdiel od svojich kolegov venoval podpisu mierovej zmluvy rozsiahlejšiu pozornosť.¹⁸

Neopomenuteľný je taktiež aj postoj maďarskej verejnosti, ktorá bola v značnej miere ovplyvnená medializovanými informáciami. Tak ako už bolo spomenuté aj vyššie, maďarská dobová tlač sa k podpisu Trianonskej mierovej zmluvy nestavala s nadšením, ba dokonca otvorene poukazovala na jej nespravodlivosť vo vzťahu k maďarskému národu. Postoj médií preto v spoločnosti vytváral čoraz napätejšiu atmosféru, ktorá vyústila až v otvorené prejavovanie svojej nespokojnosti v podobe protestných akcií. Tie prebiehali nielen v hlavnom meste ale taktiež aj na vidieku, pričom od nepokojov neboli ušetrené ani priestory škôl či kostolov. V deň konania podpisu medzinárodného mierového dokumentu sa tak bolo možné stretnúť nielen s ochromením dopravy ale taktiež s uzatvorením priestorov slúžiacich na organizáciu zábavných podujatí. Aj takýmto spôsobom sa maďarské obyvateľstvo pokúsilo vyjadriť svoj nesúhlasný postoj s podpisom Trianonu. Zarážajúce však bolo, že k protestom obyvateľstva a spoločenských organizácií sa pridali aj členovia Národného zhromaždenia a politických organizácií, ktorí si museli uvedomovať vážnosť situácie a komplikované postavenie Maďarska na medzinárodnej scéne, ktoré mu prakticky neumožňovalo odlišný postup. Takýmto nezodpovedným správaním a za výraznej pomoci maďarských médií, ktoré o protestoch s nadšením informovali len prispievali k vzrastu nepokojov v krajine. K upokojeniu situácie preto nepomohol ani postoj maďarskej tlače, ktorá Trianonskú mierovú zmluvu vykresľovala ako dokument s relatívne krátkym trvaním a vyzývala na jej revíziu, v čo najkratšom čase.¹⁹

Maďarské médiá vo svojich článkoch po podpise Trianonskej mierovej zmluvy spochybňovali uzatvorenie mieru a poukazovali na snahu o zotročenie maďarského národa, ku

¹⁷ Prúdy, 1925, č.5, Tiež: DEÁK, L., *Súčasníci o Trianone*. Bratislava: Kubko Goral, 1996, s.43.

¹⁸ K tomu bližšie pozri: ROMSICS, I., *Trianonská mierová zmluva*. Bratislava: Kaligram, 2002, s.199.

¹⁹ HRONSKÝ, M., *Trianon Vznik hraníc Slovenska a problémy jeho bezpečnosti (1918-1920)*. Bratislava: VEDA vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2011, s.540.

ktorému malo prispieť práve uzatvorenie mieru a prijatie Trianonskej mierovej zmluvy. Médiá sa po podpise zmluvy pokúšali vykresliť Maďarsko a jeho obyvateľov, ako obeť medzinárodnej politiky, ktorá dehonestovala národ, ktorý roky bránil Európu pred vojenskou intervenciou barbarských národov z východu. Na rozdiel od československých médií a politických predstaviteľov, ktorí podpis Trianonu vnímali ako dôležitý míľnik v dejinách svojho národa. Maďari, popierajúci nutnosť riešenia národnostnej otázky na svojom území v Trianone videli len snahu o dehonestáciu svojho národa, v podobe oklieštenia jeho územia a obmedzenia jeho mocenského vplyvu v regióne.

Vytvorenie nových štátnych útvarov bolo v maďarskej tlači vnímané akoby, maďarský národ neuznával umelé vytvorenie nových národov, ktoré z ich pohľadu neboli národmi. V dôsledku toho bola v maďarskej spoločnosti umelo vytváraná predstava nanúteného mierového usporiadania, snažiaceho sa o zničenie maďarského národa, ktorý nie je možné rešpektovať a proti ktorému je maďarský národ povinný sa brániť. Aj preto sa maďarská tlač a tým aj maďarské obyvateľstvo čoraz viac upínali na skorú revíziu Trianonskej mierovej zmluvy, ku ktorej mali napomôcť aj tajné rokovania medzi maďarskou a francúzskou delegáciou. V tom čase však boli neopomenuteľné čoraz hlasnejšie antidohodové nálady a možnosť vytvorenia nového antidohodového spolku, čo mohlo taktiež napomôcť k prípadnej korekcii hraníc. Bezprostredne po podpise Trianonskej mierovej zmluvy tak bola v maďarskom obyvateľstve umelo vytváraná predstava poukazujúca na to, že 4. jún 1920 bude už čoskoro v dejinách Maďarska vnímaný len ako neblahá spomienka, nakoľko všetky Trianonskou zmluvou odčlenené územia sa vrátia pod ochranu Maďarov. Viera maďarských médií v skorú revíziu Trianonskej mierovej zmluvy bola predovšetkým vzhľadom na vtedajšie politické rozpoloženie na medzinárodnej scéne značne nereálna.²⁰

Samotný podpis Trianonskej mierovej zmluvy ešte celkom neupravoval povojnové usporiadanie vzťahov, nakoľko k jej úplnej platnosti bola potrebná následná ratifikácia. Aj napriek tomu bolo možné poukázať na to, že na rozdiel od maďarských médií, ktoré podpis mierovej zmluvy vnímali ako národnú tragédiu, československé médiá, aj keď o jej podpise informovali, podrobnejšie sa jej obsahu nevenovali. Vzhľadom k významu tohto dokumentu pre Československo bolo možné očakávať vyššiu mieru záujmu československých médií informujúcich obyvateľstvo o podstate a význame tohto dôležitého aktu pre krajinu, ktorá však ostala nenaplnená.

V maďarskej spoločnosti sa začali ozývať pomerne silné hlasy nabádajúce Národné zhromaždenie aby Trianonskú mierovú zmluvu neratifikovalo a tým prispelo k jej skorej revízii. Odmietnutie ratifikácie zmluvy by však v konečnom dôsledku viedlo k ďalšiemu destabilizovaniu pomerov v regióne strednej Európy, čo by v konečnom dôsledku mohlo viesť aj k opätovnému rozduchaniu vojnového konfliktu v tejto oblasti. O to prekvapivejšie z globálneho pohľadu vyzneli hlasy ozývajúce sa priamo v Národnom zhromaždení, ktoré otvorene vyzývali svojich členov na odmietnutie ratifikácie povojnového mierového systému. Pri prejavovaní nesúhlasu s prijatou medzinárodnou zmluvou sa Maďari mohli odvolávať aj na slová Viktora Dvorčáka²¹, ktorý sa v tom čase vydávajúc sa za Slováka vyjadril nasledovne: „*My Slováci nikdy, za žiadnych okolností svojím prispením definitívne neodobríme súčasný stav.*“²²

Protitrianonské nálady v spoločnosti spočiatku vyhovovali aj samotnej maďarskej vláde, ktorá vyčkávala na to ako dopadne poľsko-sovietsky konflikt. Medzinárodná politická scéna

²⁰ RAFFAY, E., *Trianon titkai, avagy hogyan bánag el országunkkal...* Budapest, 1990, s.135-138. K tomu tiež pozri: Sborník zahraniční politiky, roč. 1. (10. 6. 1920) č. 11, s. 287. ROMSICS, I., *Trianonská mierová zmluva*. Bratislava: Kaligram, 2002, s. 199-202.

²¹ Viktor Dvorčák bol prešovský župný archivár, novinár a politik, ktorý spolupracoval s maďarskou vládou. Po rozpade Rakúsko-Uhorska presadzoval zotrvanie Slovenska v spoločnom zväzku s Maďarskom.

²² ROMSICS, I., *Trianonská mierová zmluva*. Bratislava: Kaligram, 2002, s. 207.

však v konečnom dôsledku prinútila maďarských politických predstaviteľov aby sa začali zaoberať otázkou ratifikácie Trianonskej mierovej zmluvy. Prípravné procesy na jej ratifikáciu Maďari aj navzdory zjavnému vnútroštátnemu odporu započali už v priebehu augusta 1920.

V nasledujúcich mesiacoch však aj napriek tomu čoraz viac pociťovali tlak zo strany dohodových mocností o čo najrýchlejšiu ratifikáciu. Netrpezlivosť štátov Dohody vyvrcholila vo výzve adresovanej Budapešti 18. októbra 1920, v ktorej bol jasne stanovený termín ratifikácie zmluvy, najneskôr do 1. novembra 1920. Tento termín však nekorešpondoval s predstavou maďarskej vlády, ktorá v tejto súvislosti požiadala, o jeho predĺženie. Aj v tomto prípade, ako už viackrát v priebehu Versailleskej mierovej konferencie, vyšli zástupcovia štátov Dohody Maďarsku v ústrety a definitívny termín ratifikácie Trianonskej mierovej zmluvy Maďarskom bol posunutý, až na 15. novembra 1920. O zmene definitívneho termínu ratifikácie svedčila aj správa Úradu delegáta ČSR v Budapešti, ktorá bola zaslaná na ministerstvo zahraničných vecí. Tá sa snažila reagovať na vládnú predlohu zákona o ratifikácii, ktorá bola podaná 26. októbra.

Aj napriek tomu, že predloha zákona bola podaná už koncom októbra, samotný maďarský snem sa jej znením začal zaoberať až 13. novembra a teda iba dva dni pred uplynutím stanoveného definitívneho termínu na ratifikáciu stanoveného na 15. november 1920. V znení správy zaslanej do Prahy bola badateľná zmena politických nálad v Budapešti, poukazyvalo sa na urýchlené riešenie ratifikačnej otázky Trianonskej mierovej zmluvy z dôvodu silnejúceho vplyvu dohodových mocností preukázaného aj prostredníctvom zaslanej nóty.²³

Okrem iného však vyššie spomenutá správa Úradu delegáta ČSR taktiež približovala pesimistické nálady prevládajúce v politických kruhoch Maďarska a to predovšetkým poukazom na zjavnú neochotu ratifikácie. Samotní maďarskí politickí predstavitelia i keď chápali nevyhnutnosť ratifikácie ju považovali za formálny akt, už aj tak podpísanej medzinárodnej zmluvy. Na druhej strane si pomerne jasne uvedomovali, že prípadné neratifikovanie mierovej zmluvy by mohla mať rozsiahle, neblahé následky, predovšetkým vo vzťahu k nadviazaniu ďalšej hospodárskej spolupráce Maďarska v regióne. Potreba udržiavania priaznivej hospodárskej spolupráce medzi Maďarskom a s ním susediacimi štátmi však nemala vplyv na smerovanie maďarskej zahraničnej politiky. Maďarskí diplomati aj naďalej deklarovali nezmierenie sa s vytvorením Československej republiky. Za najväčšiu zradu v prípade Československa tak Maďarsko považovalo osamostatnenie sa územia Slovenska, s ktorým sa nikdy nemienilo zmieriť.²⁴

Aj napriek tomu, za významného prispenia a tlaku štátov Dohody, maďarský snem začal 13. novembra 1920 prerokúvať vládnú predlohu zákona o ratifikácii. Na zasadnutí snemu sa preto rozpútala búrlivá diskusia, z ktorej najradikálnejšie sa proti ratifikácii vyjadrili poslanci Friedrichovho kruhu legitimistických rojalistických politikov. K upokojeniu situácie v pléne snemu neprispel ani v tom čase už predseda vlády P. Teleki, ktorý sa jasne vyjadril proti snahám rozčlenenia maďarských poslancov na dva protichodné tábory. Aj napriek tomu je badateľná jeho snaha presvedčiť zhromaždených politikov o nutnosti ratifikácie a to predovšetkým z pohľadu budúcich záujmov maďarského národa. V tejto súvislosti preto poukázal na to, že aj napriek odlišným postojom a názorom vo vzťahu k prijatiu tejto medzinárodnej zmluvy, bolo potrebné, vzhľadom na budúcnosť, zmieriť sa so súčasnou nezmeniteľnosťou situácie. Búrlivá diskusia sa nakoniec skončila až 15. novembra 1920, no aj tak nepriniesla jednoznačnú ratifikáciu Trianonskej mierovej zmluvy. Za jej ratifikovanie zahlasovali len tri štvrtiny oprávnených poslancov, ktorí si, aj napriek nesúhlasu s ustanoveniami zmluvy, uvedomovali

²³ Vo vzťahu k správe Úradu delegáta ČSR v Budapešti je taktiež možné spomenúť, že mimo iné poukazovala nielen na ľahostajnosť voči riešeniu ratifikačnej otázky Trianonskej mierovej zmluvy ale taktiež poukazovala na jej nerešpektovanie napr. v otázke zníženia vojenskej hotovosti. Tá bola v rozpore s medzinárodnou zmluvou ešte navýšená a to na 150 000 mužov.

²⁴ AMZVČR, Praha, ZÚ Budapešť, kr. 56, zv. 1091, č.1140 D.

nutnosť jej ratifikácie. Zákonnú platnosť zákon o ratifikácii nadobudol až po doplnení deklaračnej klauzuly a podpisu vtedajšieho regenta Horthyho.²⁵

Diametrálne odlišný prístup zaujala Československá republika, ktorej Ministerstvo zahraničných vecí v Prahe sa už v letných mesiacoch zaoberalo odborným prekladom Trianonskej mierovej zmluvy. Tá obdobne ako aj versailleská a saint-germainská zmluva musela prejsť úpravami v súvislosti s prípravou na jej tlač. Prekladacie práce boli ukončené už na začiatku septembra, kedy sa ministerstvo obrátilo na Prezídium ministerskej rady, s požiadavkou o tlač zmluvy. Snahou ministerstva totižto bolo predložiť Trianonskú mierovú zmluvu Národnému zhromaždeniu ČSR na začiatku jeho jesenného zasadnutia.²⁶ Aj napriek snahám o čo najrýchlejšie predloženie Trianonskej mierovej zmluvy na zasadnutie Národného zhromaždenia, sprvoti bolo potrebné jej schválenie ministerskou radou, ku ktorému došlo 12. októbra 1920 pod č. 30178/20 m.r.²⁷ K ratifikácii Trianonskej mierovej zmluvy sa preto senát Národného zhromaždenia dostal až koncom roka 1920 na svojej 28. schôdzi. V dôsledku čoho bolo možné aby sa poslanecká snemovňa týmto návrhom zaoberala, až v priebehu svojej 49 schôdze a to až koncom januára r.1921.

K platnosti Trianonskej mierovej zmluvy bola potrebná jej ratifikácia ďalšími spojeneckými a pridruženými štátmi, ktoré k jej ratifikácii pristúpili v priebehu jari a leta r.1921. Po úspešnej ratifikácii všetkými oprávnenými krajinami sa 26. júla mohlo pristúpiť k výmene ratifikačných dokumentov, na pôde francúzskeho ministerstva zahraničných vecí. Na podklade oficiálnej výmeny ratifikačných dokumentov došlo *de iure*, k oficiálnemu ukončeniu vojnového konfliktu a taktiež, k nadobudnutiu platnosti Trianonskej mierovej zmluvy.²⁸

Po ratifikácii v maďarskom národnom zhromaždení tak nič nebránilo oficiálnemu vyhláseniu Trianonskej mierovej zmluvy a jej začleneniu do právneho poriadku Maďarska. Koncom júla 1921 preto došlo k začleneniu Trianonskej zmluvy do právneho poriadku prostredníctvom zákona č. 33.²⁹ Nemenej dôležitá, však vo vzťahu k Trianonskej zmluve, bola aj jej následná registrácia v štruktúrach Spoločnosti národov, ktorá sa udiala v auguste 1921 na základe dohody o Spoločnosti národov.³⁰

Po dokončení procesu ratifikácie Trianonskej mierovej zmluvy tak bolo možné pristúpiť k uplatneniu čl. 27 tohto dokumentu, ktorý pojednával o spôsobe vytýčenia hraníc Maďarska s jeho susedmi. V tejto súvislosti bolo možné pri vymedzení hraníc postupovať dvojako a to buď vytýčením fixnej čiary, presne stanovujúcej demarkačnú líniu susedných krajín, poprípade stanovením fixného bodu. Neopomenuteľná však aj naďalej ostávala možnosť rozhraničovacej komisie fixne vytýčiť demarkačnú líniu, medzi susediacimi krajinami, medzi dvoma fixnými bodmi. Aj takýmto spôsobom bolo možné riešiť prípadné komplikácie, súvisiace s prácou rozhraničovacej komisie v teréne. Tá pri svojej práci okrem iného musela riešiť vyskytujúce sa problémy, súvisiace s už existujúcimi hranicami na spornom území.

Po ratifikácii Trianonskej mierovej zmluvy, ako aj následnej výmene ratifikačných dokumentov, bolo možné sa v teréne stretnúť s prácou štyroch rozhraničovacích komisií. Každá z týchto komisií pritom pozostávala zo siedmich členov, pričom piati z nich boli do svojej funkcie menovaní na základe delegácie Rady veľvyslancov z Paríža. Svojho zástupcu v rozhraničovacej komisii mohli delegovať aj zainteresované susediace štáty. Práca členov jednotlivých komisií však nebola neobmedzená, keďže pri vytýčení hranice museli dbať na ustanovenia čl.29-35 Trianonskej mierovej zmluvy. V tejto súvislosti nebolo možné opomenúť

²⁵ Rytier Miklós Horthy de Nagybánya bol rakúsko-uhorský admirál, maďarský politik a v medzivojnovom období správca Maďarska. Počas 2. svetovej vojny sa Maďarsko stalo súčasťou Osi, pričom na jej konci sa Horthy snažil o zachovanie nezávislosti Maďarska a to aj za cenu separátnej kapitulácie Spojencom.

²⁶ NA, Praha. PMR 1920, sign. 451, kr. 2698, č.26679.

²⁷ NA, Praha. PMR 1920, sign. 451, kr. 2700, č.18784.

²⁸ AMZV ČR, Praha, ZÚ Budapešť 1921, kr. 56, zv. 1091, č.1628 a.v.; NA Praha, PMR 1921, sign. 451, kr. 2700, č.j. 27717.

²⁹ HOUDEK, F., Vznik hraníc Slovenska. Bratislava: Prúdy, 1931, s. 355.

³⁰ NA, Praha. PMR 1921, sign. 451, kr. 2700, č. j. 27717.

ani dokument pod názvom *Úpravy pre rozhraničovacie komisie* z júla 1920, či *Doplňujúce úpravy pre rozhraničovacie komisie Maďarska*. Ustanovenia týchto dokumentov obdobne ako aj čl. 29-35 Trianonskej mierovej zmluvy mali napomôcť k zjednodušeniu, skvalitneniu a zefektívneniu prác rozhraničovacích komisií.

Vo vzťahu k Maďarsku boli Trianonskou zmluvou zriadené štyri rozhraničovacie komisie (československo-maďarská, juhoslovansko-maďarská, rumunsko-maďarská a rakúsko-maďarská komisia), z ktorých na základe dokumentov z ministerstva verejných prác svoju činnosť ako prvá započala práve československo-maďarská komisia. Tá už koncom júla 1920 zasadala v Brne.³¹ Neopomenuteľnú úlohu pri vytyčovaní hraníc v teréne zohrával pomerne rozsiahly pomocný personál, zložený z pomocných komisárov a technických a kancelárskych pracovníkov pridelených ku každej komisii.

Pri pôsobení v teréne sa rozhraničovacie komisie v zmysle ustanovení Trianonskej mierovej zmluvy, ako aj ďalších doplnkových právnych predpisov pokúšali, o čo najpresnejšie vytýčenie hraníc, stanovených prostredníctvom mierovej zmluvy. Pri svojej práci však nemohli zabúdať ani na administratívne, či miestne hospodárske záujmy, v dôsledku ktorých museli členovia komisie v niektorých prípadoch korigovať zmluvne vytýčenú demarkačnú čiaru, v záujme dosiahnutia optimálneho riešenia, vhodného pre obe susediace krajiny. Korekcia zmluvne stanovených hraníc však nebola neobmedzená a členovia komisie k nej mohli pristúpiť iba na území, pri ktorom to zmluva výslovne umožňovala. V prípade požiadavky zo strany niektorého zo susedných štátov rozhraničovacia komisia mohla pristúpiť, aj k revízií čiastkových administratívnych hraníc. Základnou úlohou rozhraničovacích komisií aj naďalej ostávalo konkrétne definitívne vytýčenie hraničných čiar v teréne, pričom pri svojej práci sa následne mali taktiež zamerať, na prípravu máp a ďalších potrebných hraničných dokumentov. Aj napriek všetkým problémom, ktorým musela rozhraničovacia komisia pri svojej práci čeliť začiatok jej prác závisel výlučne od podpisu a následnej ratifikácie Trianonskej mierovej zmluvy.

III. ZÁVER

Obdobne ako aj v prípade rokovaní o Trianonskej mierovej zmluve, ani jej podpis a následná ratifikácia sa neobišli bez komplikácií. Maďarskí vládni predstavitelia sa nevedeli a možno ani nechceli zhodnúť na vhodných kandidátoch, ktorých by splnomocnili na podpis zmluvy. Vždy sa objavili príhodné argumenty zabraňujúce udeleniu poverenia. Výber im však sťažovali aj samotní kandidáti, ktorí častokrát z obavy o koniec svojej politickej kariéry, sa podpisu Trianonskej mierovej zmluvy odmietli zúčastniť. Nakoniec sa tak podpisu zmluvy za Maďarsko museli ujať diplomati, ktorí by v prípade potreby boli ochotní stiahnuť sa z verejného politického života.

Trianonská mierová zmluva aj v deň svojho podpisu vyvolávala v maďarskej spoločnosti značný odpor a to tak v radoch prostého obyvateľstva, ako aj na domácej politickej scéne. Už v deň oficiálneho podpisu sa v dobových maďarských periodikách bolo možné stretnúť s článkami, prirovnávajúcimi podpis Trianonskej mierovej zmluvy k národnej katastrofe, čo podnietilo domáce obyvateľstvo k protestným akciám a rozsiahlym nepokojom. Maďarskí obyvatelia na čele s niektorými vládnymi predstaviteľmi aj takýmto spôsobom žiadali neratifikovanie Trianonskej mierovej zmluvy a jej skorú revíziu. V konečnom dôsledku preto opätovne museli zasiahnuť štáty Dohody, ktorých diplomatickí zástupcovia boli nútení určiť definitívny termín ratifikácie.

Na druhej strane z pohľadu Československa sa môžeme stretnúť s odlišným vnímaním Trianonskej mierovej zmluvy a to tak vo vzťahu k politickým predstaviteľom, ako aj domácejmu obyvateľstvu. Na rozdiel od Maďarska sa československí diplomati pokúšali o čo

³¹ VHA, Praha, MNO, Prezídium 1919, kr.109, por. č. 104/1.

najrýchlejšie ratifikovanie Trianonskej mierovej zmluvy, o čom svedčí nie len skorý výber oprávnených delegátov na jej podpis, ale aj rýchle započatie prác súvisiacich s jej prekladom, aby tak mohla byť predložená Národnému zhromaždeniu, na ratifikáciu v čo najkratšom čase. Od nutnosti podpisu a následnej ratifikácie totižto, okrem iného závisela aj ďalšia činnosť rozhraničovacej komisie v teréne a tým aj definitívne vytvorenie československých hraníc.

KLÚČOVÉ SLOVÁ

Trianonská zmluva, diplomacia, Maďarsko, Československá republika,

KEY WORDS

Treaty of Trianon, diplomacy, Hungary, Czechoslovak Republic,

POUŽITÁ LITERATÚRA

1. AMZV ČR, Praha, MKR 1918-1938, kr. 49.
2. AMZV ČR, Praha, MKR 1918-1938, kr. 49, hlásenie J. Nováka na generálny sekretariát mierovej konferencie 5.5. 1920.
3. AMZV ČR, Praha, ZÚ Budapešť, kr. 56, zv. 1091, č.1140 D.
4. BEŇA, J., Medzinárodnoprávne súvislosti Viedenskej arbitráže . In: *Viedenská arbitráž v roku 1938 a jej európskej súvislosti. Zborník príspevkov z vedeckej konferencie konanej v Bratislave 10. novembra 2008.* Bratislava: Úrad vlády Slovenskej republiky, 2008, 112s. ISBN: 978-80-8106-009-0.
5. DEÁK, L., *Trianon – ilúzie a skutočnosti.* Bratislava: Kubko – Goral, 1995.
6. DEÁK, L., *Súčasníci o Trianone.* Bratislava: Kubko Goral, 1996, 63s., ISBN: 80-88858-15-1.
7. EDGERTON, D., Warfare state: Britain, 1920-1970. In: *British journal for the history of science*, zväzok 42. Cambridge: Cambridge University Press, 2009, 629s. ISSN: 0-521-67231-7, DOI: <https://doi.org/10.1017/S0007087409990574> .
8. HOUDEK, F., *Vznik hraníc Slovenska.* Bratislava: Prúdy, 1931, 412s.
9. HRONSKÝ, M., *Trianon Vznik hraníc Slovenska a problémy jeho bezpečnosti (1918-1920).* Bratislava: Veda vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2011, 687s., ISBN: 978-80-224-1183-7.
10. HRONSKÝ, M., DEÁK, L., (ed), *Dokumenty slovenskej národnej identity a štátnosti*, II.zv. dok. 195. Bratislava: Národné literárne centrum -Dom slovenskej literatúry, 1998, 324s., ISBN: 80-88878-48-9.
11. KANN, R.A., The Defeat of Austria-Hungary in 1918 and the European Balance of Power In: *Central European History*, zväzok 2. Cambridge: Cambridge University Press, 2008, 247s. ISSN: 1569-1616, DOI: <https://doi.org/10.1017/S0008938900000698>
12. Mírová smlouva mezi mocnostmi Spojenými a Sdruženými a Maďarskem. In: *Sbírka zákonů a nařízení státu československého.* Roč. 1922, částka 29, č. 102.
13. NA, Praha. PMR 1920, sign. 451, kr. 2698, č.26679.
14. NA, Praha. PMR 1920, sign. 451, kr. 2700, č.18784.
15. Pesti Napló 4.6. 1920, 71-ík, evfólyam, 133. szám., Budapest, 1920.
16. PIŠTEJOVÁ, L. Snaha politickej reprezentácie o vznik Malej dohody In *Milníky právneho vývoja v Európe po prvej svetovej vojne Zborník vedeckých príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie.* Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Právnická fakulta, 2022, 330s., ISBN: 978-80-574-099-8.
17. RAFFAY, E., *Trianon titkai, avagy hogyan bánag el országgunkkal...* Budapest, 1990, 191s. ISBN: 205-03-1145-710-7.

18. ROMSICS, I., *Trianonská mierová zmluva*. Bratislava: Kaligram, 2002, 240s. ISBN: 978-80-8101-237-2.
19. ROSS, K.A., Woodrow Wilson, World War I. and an American Conception of National Security In: *Diplomatic History*, zväzok 25, Oxford: Oxford University Press, 2002, 900s., ISSN: 1467-7709, DOI: <https://doi.org/10.1111/0145-2096.00247>
20. Sborník zahraniční politiky, roč. 1. (10. 6. 1920) č. 11.
21. SHINOHARA, H., International Law and World War I. In: *Diplomatic History*, zväzok 38, Oxford: Oxford University Press, 2014, 893s., ISSN: 1467-7709, DOI: <https://doi.org/10.1093/dh/dhu025>
22. VHA, Praha, MNO, Prezídium 1919, kr.109, por. č. 104/1.

KONTAKTNÉ ÚDAJE AUTORA

JUDr. Lucia Pištejová, PhD.

vedeckovýskumná pracovníčka

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach,

Právnická fakulta, Katedra dejín štátu a práva

Kováčska 26, 040 75 Košice

Telefónne číslo: +421 55 2344132

E-mail: lucia.pistejova@upjs.sk